

**Conceptnota 'Een slimme specialisatiestrategie
voor een gericht clusterbeleid'
Krachtlijnen**

Jan Larosse

Conceptnota 'Een slimme specialisatiestrategie voor een gericht clusterbeleid'

- **Inhoudstafel Conceptnota:**

1. **Slimme specialisatie**: hefboom voor een gericht beleid
2. **Evolutie in het beleidskader in Vlaanderen**: de weg afgelegd naar een gericht beleid
3. **Gericht clusterbeleid**: operationele werkingsprincipes
4. **Stappenplan**

- **S3: Europese verplichting of opportuniteit?**

- 'Ex ante conditionaliteit' van het cohesiebeleid
- Europese programmering 2014-2020: strategische platformen
- Positionering van Vlaanderen: verplicht tot keuzes

- **S3: sluitstuk van een gericht transformatie en innovatiebeleid**

- Vlaanderen in Actie toekomststrategie; met veelheid aan fora;
- Evolutie naar gericht beleid (maatschappelijke uitdagingen en economische speerpuntclusters)
- **Methodiek** voor keuzeprocess?

Slimme Specialisatiestrategie (S3): Wat is nieuw?

Wat zijn slimme specialisaties?	Dus niet:
Waardecreërende activiteiten (economisch-maatschappelijk)	Sectoren of thematische domeinen
Gedreven door ondernemende actoren (trekkers!)	Top-down beslissing
Geörienteerd door sterke visie op opportuniteiten in globale trends	Bestaande sterkten
Keuzes voor transformatie (verticale aanpak)	Horizontaal beleid
Gebaseerd op eco-systemen en clusters	Enge disciplinaire aanpak gesloten innovatie

Slimme specialisatie : een 'ontdekkingsproces'

- **'Entrepreneurial discovery'** als grondslag
  - Zelf-ontdekking & zelf-organisatie als basis
  - Rol beleid: 'Backing wINNERS' (rol van 'trekkers')
  - Evidence-based! (rol strategische intelligentie)

- **'Policy discovery'** in Vlaanderen

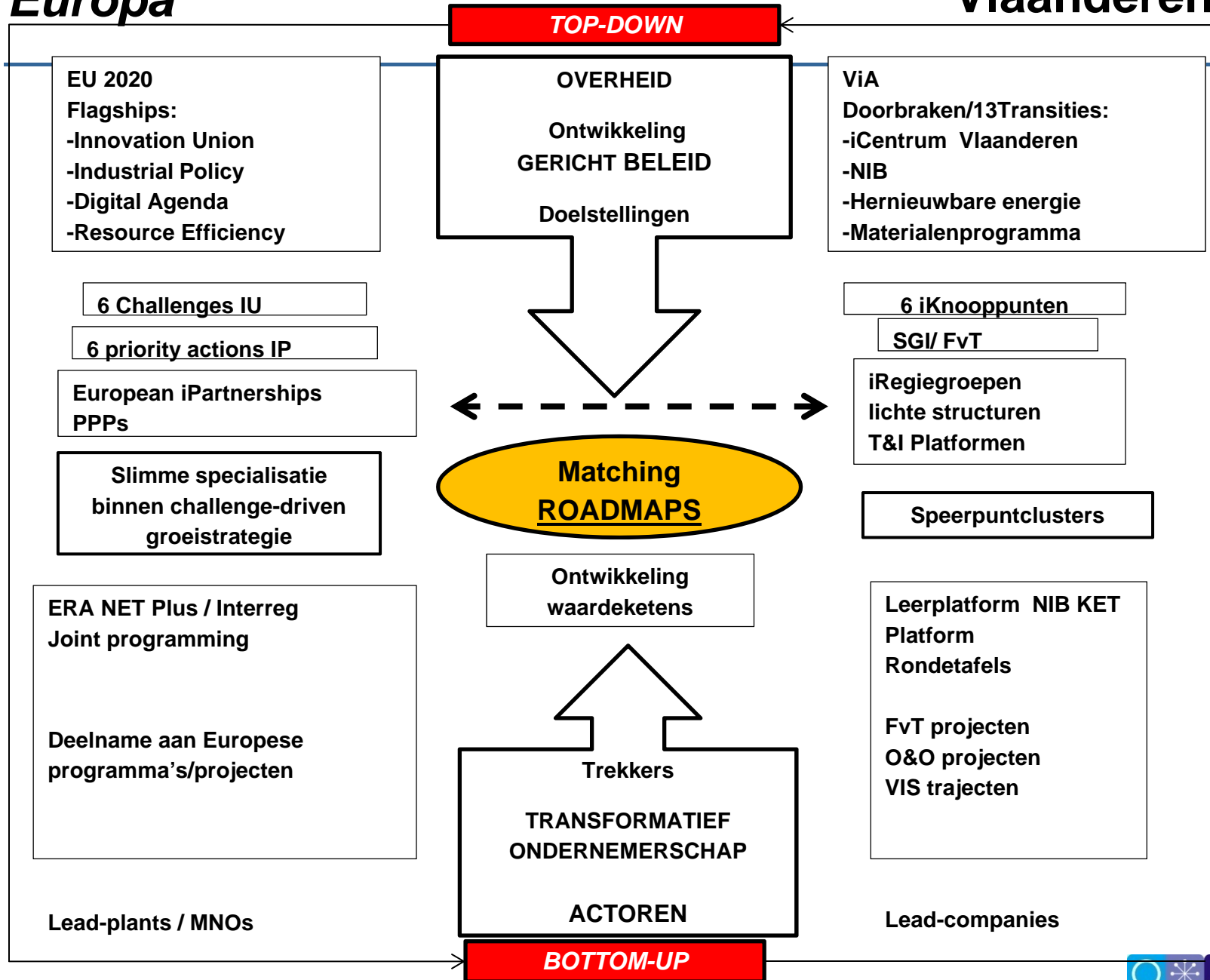
Grote vooruitgang naar een gericht beleid dat oriëntatie geeft

  - ViA: 13 transities (TM via visievorming en experimenten)
  - Innovatieknooppunten: gericht op maatschappelijke uitdagingen
  - NIB: transformatie op basis van waardeketens, clusters, grote projecten
  - Andere strategische oefeningen: o.a. VRWI, Materialenplan ...

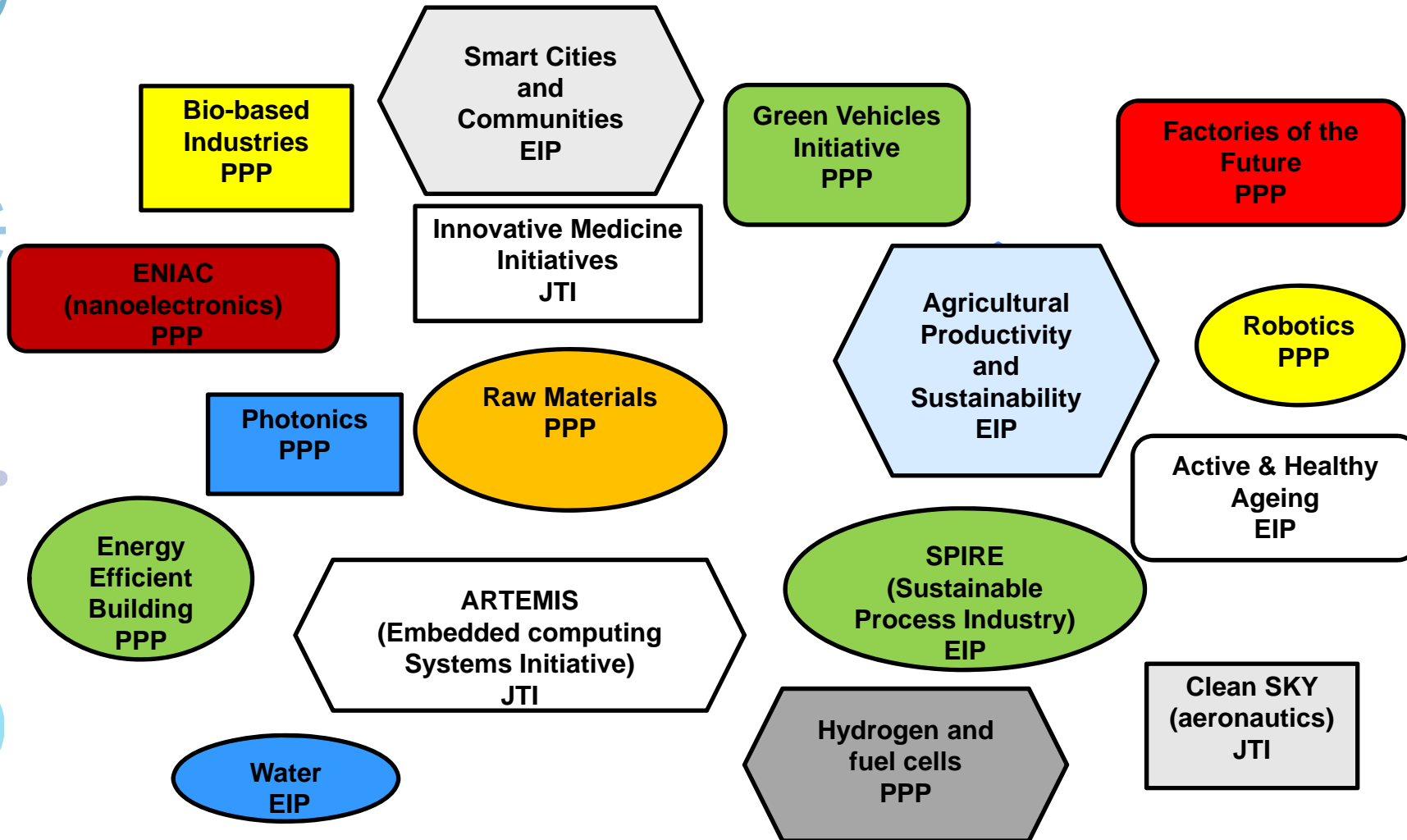
Maar: S3 geeft bijkomende focus en internationale ijking

- Rol van **Europese referentiekader**
  - Vlaanderen is geen eiland
  - Gebruik maken van het strategisch venster 2014-2020

Europa

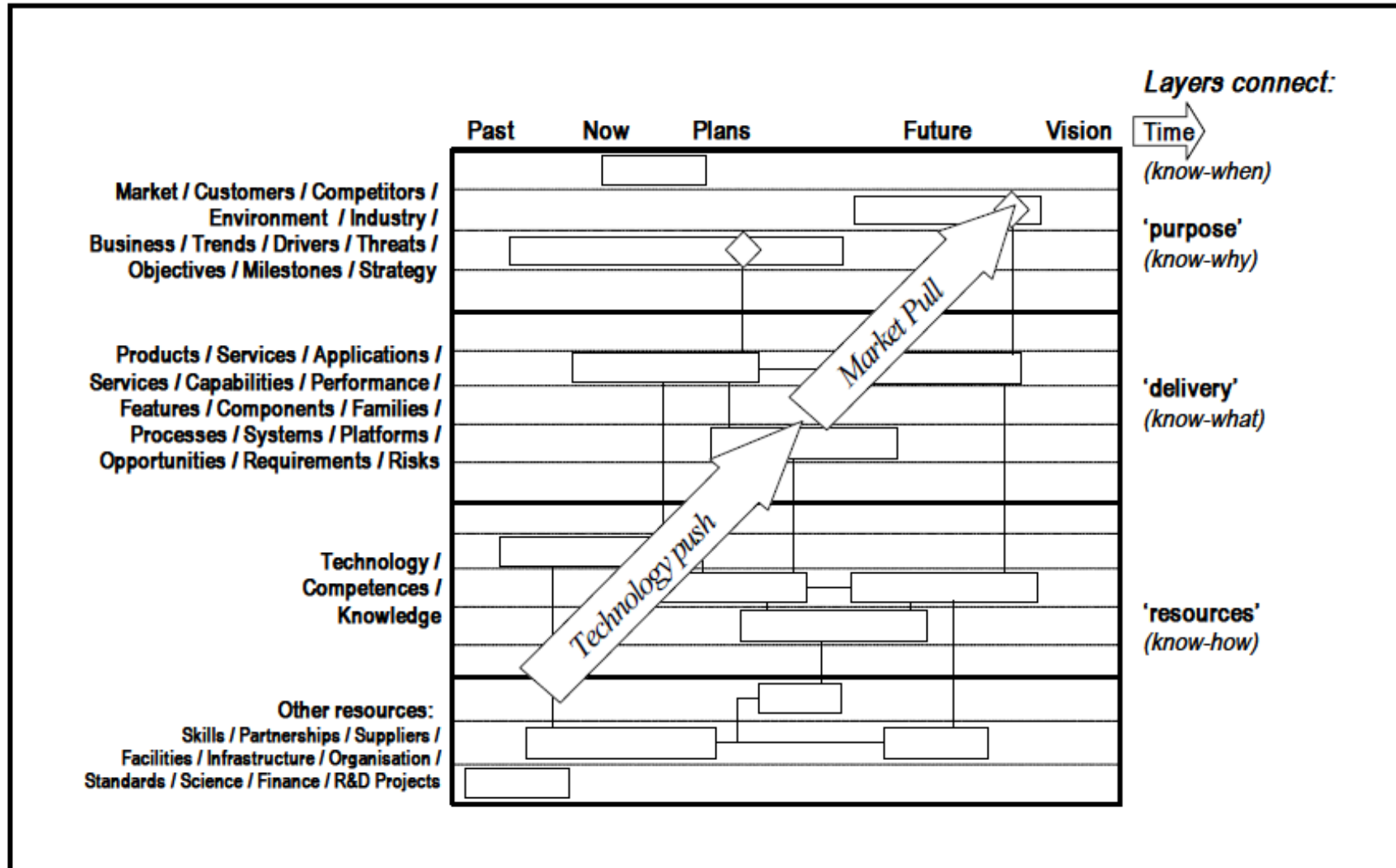
Vlaanderen

Europese Strategische platformen

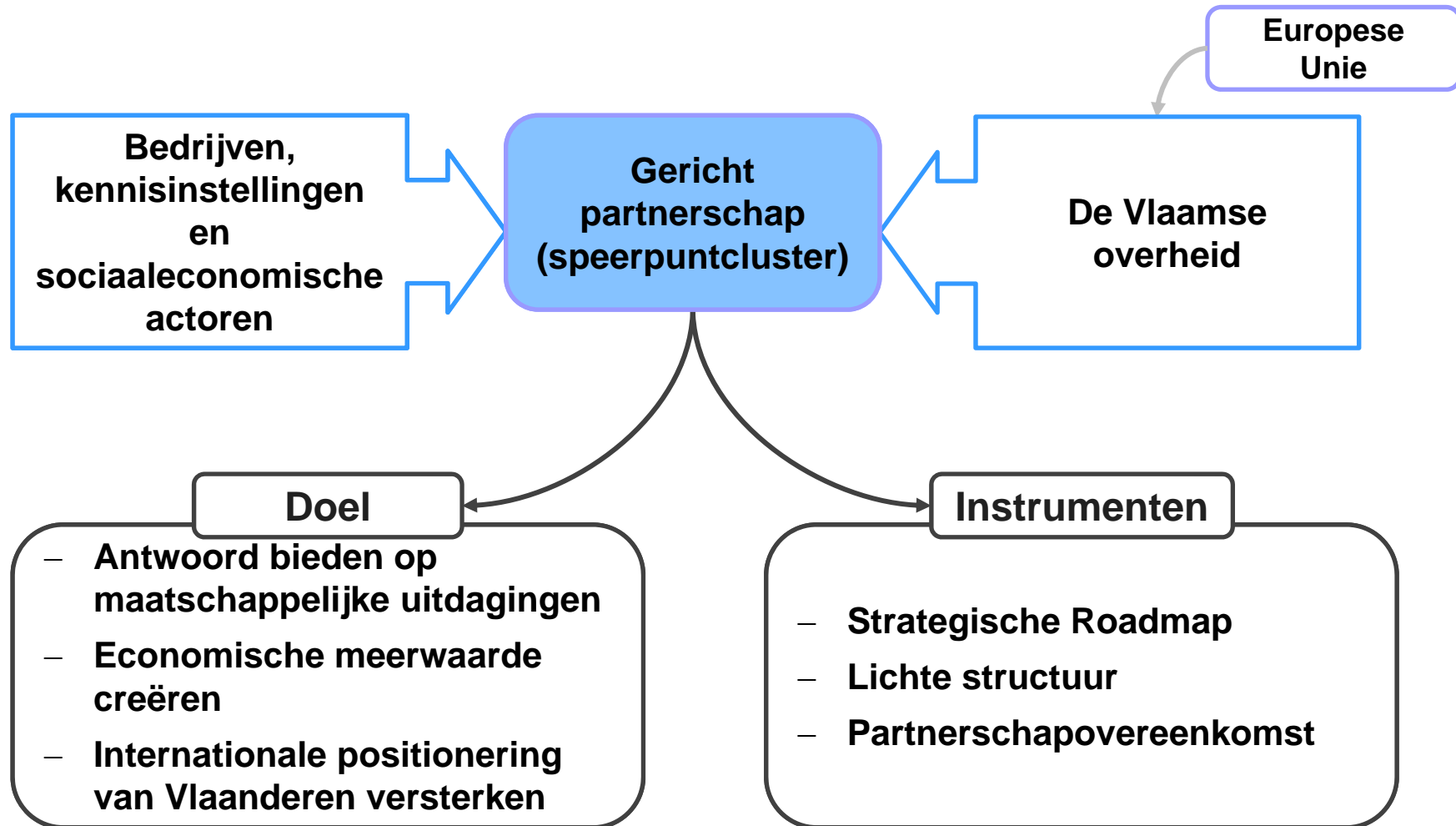
Roadmapping

- **Generiek clusterbeleid** = stimuleren van clusterinitiatieven en clustermanagement in alle economische activiteitsdomeinen, om strategische samenwerking binnen een bepaald werkdomein te stimuleren via de triple helix methodiek. Hiervoor zijn reeds beleidsinstrumenten beschikbaar (die waar nodig verder verfijnd kunnen worden).
- **Gericht clusterbeleid** = strategisch prioriteren van gekozen speerpuntclusters met extra- ondersteuning en geormerkte middelen. Hiervoor moeten de beleidsinstrumenten nog verder worden aangepast of ontwikkeld. Dit beleid kan tevens speerpuntclusters met elkaar of met andere clusters koppelen en een algemeen afwegingskader ontwikkelen.
- Het clusterbeleid in zijn geheel stimuleert een ondernemersgedreven zoekproces naar nieuwe opportuniteiten, d.w.z. een bottom-up dynamiek, maar concentreert middelen op speerpuntclusters die een bijzonder potentieel tonen voor de versterking van de internationale positie van de Vlaamse economie in een 'challenge-driven' groeidynamiek.

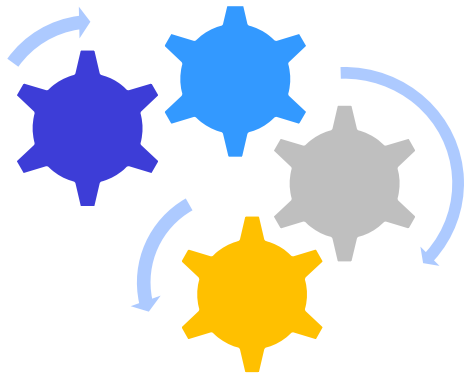

Gericht clusterbeleid voor transformatie door innovatie

Bottom-up

Cluster

**Zelforganisatie
vr transformatie**

Cluster : concentratie van onderling verbonden bedrijven en instellingen voor onderzoek, onderwijs- en opleiding en andere ondersteunende organisaties, actief in eenzelfde domein van waardecreatie.

**Slimme
internationale
positionering**

Vandaag

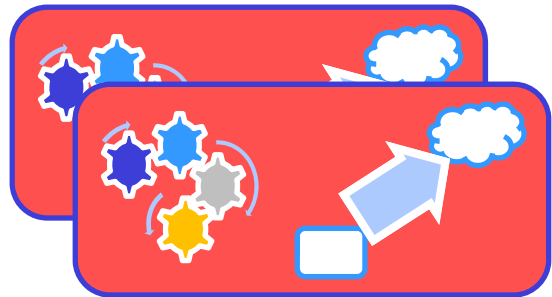
Roadmap

**Visie
20xx**

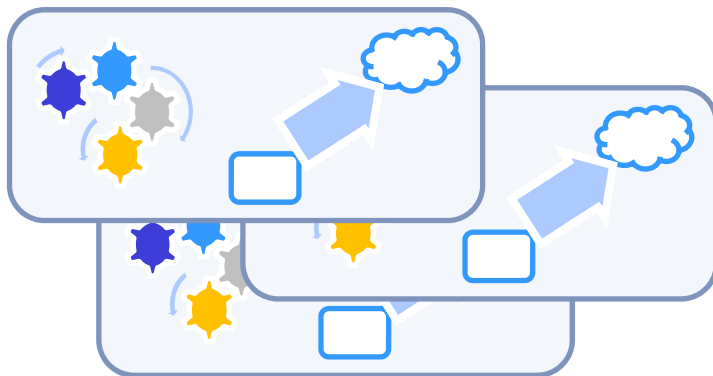
**Rol van
trekkers!**

Routekaart (roadmap): strategiedocument dat op heldere wijze de doelstellingen, mijlpalen en engagementen van de actoren uitdrukt om een belangrijke transitietraject naar nieuwe waardecreatie te realiseren

Top-down

**NIB Leerplatform
Innovatieregiegroepen**

**Clusterplatformen met
(aanzet) Roadmaps**

**Gericht clusterbeleid
met portfolio van
intensieve
partnerschappen**

**Gebundelde
ondersteunings-
instrumenten
IWT, STS, PMV, TINA, ...en
andere beleidsdomeinen**

Selectie op kwaliteit van Roadmap:

- Antwoord op maatschappelijke uitdaging ?
- Grote economische meerwaarde ?
- Sterke internationale positionering ?

Gericht partnerschap tussen overheid en actoren van een speerpuntcluster

Instrumentarium van het gericht clusterbeleid

-
-
1. **Strategische roadmap** wordt verder ontwikkeld, in samenwerking tussen speerpuntcluster en Vlaamse overheid
  2. **Lichte organisatiestructuur** wordt opgezet voor ondersteuning door de Vlaamse overheid van het innovatie- en transformatiewerk van een speerpuntcluster
  3. **Partnerschapsovereenkomst** wordt opgesteld: lange termijn engagementsverklaring van alle betrokken partijen voor de uitvoering van de roadmap.
Structurele dialoog, met gebruik van geormerkte budgetten binnen financierings-instrumenten, en begeleiding door accountmanagers.

- Februari 2013: **Goedkeuring** van de Conceptnota door de Vlaamse Regering.
(waarna advies van RI, VRWI en SERV wordt gevraagd)
- Opstellen van een **handleiding** met 'best practice' methode voor strategische roadmaps
- Opzetten van een **coördinatie** voor de **afstemming** van Vlaamse roadmaps met de **strategische Europese partnerschappen** en hun roadmaps.
- Opstart van **drie testtrajecten** voor de afstemming van roadmaps met het bestaand beleidsinstrumentarium ('toolbox'), om een methode voor het opzetten van partnerschappen en **gestructureerde dialoog** met speerpuntclusters uit te testen.
- Toelichting voor **sub-regionale besturen** in het kader van de voorwaarden tot toekennen van EFRO-steun (afstemmen van lokale slimme specialisatiestrategieën)
- Afsluiten van het **nieuwe Innovatiepact** als legislatuuroverschrijdend investeringspact. ... In het bredere kader van dit innovatiepact heeft de VR daarom de intentie om de **principes** van deze conceptnota mee te nemen en **draagvlak te vinden voor een gericht clusterbeleid** volgens een slimme specialisatie benadering.

Slimme specialisatiestrategie voor Vlaanderen: Perspectief

- Slimme specialisatiestrategie voor Vlaanderen
... versnelt en oriënteert een gericht clusterbeleid
- Geen nieuw proces: stroomlijning van gericht beleid
  - ViA: transities in met sterke visie en zoekproces (experimenten)
  - Gericht innovatiebeleid in innovatieknooppunten (challenges)
  - NIB: transformaties via waardeketens, clusters, grote projecten
  - Roadmapping van slimme specialisaties als methodiek voor focus op waardecreatie in internationaal perspectief (vertikaal beleid!)
- Keuzeprocessen speerpuntclusters kaderen in
  - Zelforganisatie en zelfontdekking in clusterverband
  - Ontwikkeling strategische partnerschappen en engagementen
  - Europees perspectief: strategisch venster 2014-2020 benutten

Department of Economy, Science and Innovation (EWI)
Koning Albert II-laan 35 box 10, 1030 Brussels
www.ewi-vlaanderen.be | info@ewi.vlaanderen.be
Jan.larosse@ewi.vlaanderen.be / tel 32-2-5535993

Criteria voor een gericht clusterbeleid

Met de focus op slimme specialisatie zijn volgende **criteria** belangrijk voor het beoordelen van een roadmap van een speerpuntcluster (en daaraan gekoppelde projecten):

1. De bijdrage van deze speerpuntcluster tot het vervullen van de doelstellingen van de innovatieknooppunten/**maatschappelijke uitdagingen** van Vlaanderen in Actie
2. De koppeling tussen de eigen roadmap (en daarin ontwikkelde projecten) met internationale/Europese roadmaps (**internationale positionering**)
3. De capaciteit tot het strategisch monitoren van een **projectenportfolio** in functie van de uitvoering van de roadmap (inbegrepen relevante projecten buiten de eigen werking) Het inpassen van eigen projecten in de roadmap volgens duidelijke doelstellingen (op welke stappen bouwen de projecten voort, hoe vullen ze elkaar aan, welke zijn de volgende stappen).
4. De aanwezigheid van sterke '**trekkers**' die in staat zijn om strategische impact te hebben op het niveau van waardeketens en internationale samenwerking.
5. De **gedragenheid** door een brede alliantie en de aanwezigheid van **kritische partners** nodig voor het welslagen.
6. De duidelijke internationale **differentiatie** van Vlaanderen, voor de versterking van **complementariteit** met internationale partners en **competitiviteit** in de nieuwe internationale markten (specialisatie op duidelijke comparatieve voordelen, kritische massa, internationale verbinding)
7. De focus op **sectoroverschrijdende waardeketens** en **interdisciplinaire innovatiesamenwerking** voor het versterken van vernieuwingsdynamiek (opschalingsmogelijkheid, systeeminnovatie, challenge drive ..)
8. De mate waarin de strategie van de speerpuntcluster gekoppeld wordt aan een duurzaam loopbaan- en competentiebeleid
9. Het **hefboomeffect** van de (gevraagde) overheidsinterventie (additionaliteit, multiplicator, systeemeffect, ...)
10. De financiële **engagementen** en zekerheden van de strategische partners.